

Németh János

A SPORTOK EGYKORI VÁROSA

Harangozó és Dolinar, Kalinić és Šurbek. Tulajdonképpen csak ennyi azonos Szabadka sportjában a négy évtizeddel, vagy közel negyven évvel ezelőtti összehasonlításban. Azon túl, hogy az egykori világbajnok páros esetében a szabadkai fiú volt az erősebbik partner, a megbízhatóbb, a jobb játékos, most pedig Dragutin Šurbek az. Ennek ellenére nyilvánvaló, hogy a páros asztalitenisz világbajnokság aranyérmét két játékos vívja ki.

A többi sportág esetében — elsősorban az utóbbi évtizedben — tagadhatatlan hanyatlás észlelhető. A visszaesés okai többfélék. Megpróbáljuk vázolni őket.

Ivan Janković mágiszter tud legtöbbet mondani a szabadkai fiatalok, elsősorban a tizenévesek testedzéséről, fizikai képességeiről. Évek óta lelkiismeretesen kíséri, kutatja, komputeres feldolgozással egységesíti az adatokat. Azokat, amelyek egyértelműen bizonyítják, hogy egyre több a lúdtalpas, gerincferdüléssel, egyéb rendellenességgel felnövő gyerek. A különböző tesztek azután igazolják, hogy ennek következtében a sportban és a testnevelésben egyre gyengébb eredményeket érnek el.

Nem kell kételkednünk abban, hogy sorozatosan megreformált iskola-rendszerünk nagymértékben ludas ebben. A testnevelési órák száma folyamatosan csökken; egy-két lelkiismeretes testnevelő tanár kivételével az átlag ebbe bele is nyugodott. Nehezen magyarázható az ellentmondás, mely szerint több a tornaterem, a szakemberek is képzetebbek, a gyerekek pedig egyre jobban elmaradnak húsz évvel ezelőtti társaik eredményei mögött. Az élsportban bekövetkezett lemaradás, illetve hanyatlás részben ezzel is magyarázható.

A világ élsportja mögött országos viszonylatban is lemaradtunk. Ezt a legegyszerűbb összehasonlítással is könnyen bizonyíthatjuk, hiszen elegendő csak egy-egy olimpiai szereplés mérlegét megvonni. (Moszkva és Los Angeles, a két csonka olimpia nyilvánvalóan kivétel, hiszen baddarság lenne például a Los Angeles-i mezőnyben szerzett érmek számát mérvadóként kezelni.) Momir Petković, Montreal birkózó olimpiai baj-

noka sportágának gyengébb eredményeit azzal magyarázza, hogy az ellenfelek felkészítésébe már tíz évvel ezelőtt is bevonták az orvostudományt. Közismert például, hogy a sportszerűnek éppen nem mondható „tudományos felkészítés” egyes módszereit még az egyre szigorúbb doping-ellenőrzéseken sem tudják kimutatni a nagy világversenyeken felállított korszerű laboratóriumok. Csoda, hogy az ily módon felkészített ellenfelekkel szemben néhány sportolónk egyáltalán szóhoz jut, az pedig már egyenesen szenzáció, ha még érmet is nyer valamelyikük. Bizonyára vitatható téma, netán nézőpont kérdése lehet az, hogy mennyire becsületes módon készülnek fel a mi versenyzőink. Mivel intézményesen nem oldottuk meg az orvostudomány, a biokémia eredményeinek alkalmazását az élsportolók felkészítésében, így egyik-másik versenyzőnk könnyen fennakad a doppingeszűrőkön. Ahhoz ugyanis, hogy a nemzetközi mezőnyben eredményeket érhessenek el, önmaguk szerzik be a különböző tablettákat, csodaszereket. Természetesen ellenőrzés nélkül, holott ma már például Magyarországon sem csinálnak titkot abból, hogy szakorvosok egész csoportja foglalkozik például a válogatott sportolók felkészítésével.

Ebben a helyzetben a szabadkai sportolók lemaradása még nyilvánvalóbb. Éppen Momir Petković volt az, aki kilenc évvel ezelőtt a Jadran mozi épülete alatti pincében készülve felülmúlta a Montreali Olimpián azokat is, akiket az orvosok (már akkor alkalmazva a „vérátömlesztés technikáját”), úgy készítettek fel a versenyekre, hogy ne találhassanak legyőzőre.

Lasse Viiren, a csodálatos finn hosszútávfutó esetében merült fel egyébként elsőnek a vérátömlesztés alkalmazásának gyanúja. A szakemberek szerint ugyanis, amikor egy sportoló a legjobb formában van, vérét „ki kell cserélni”, azaz ezt a vért utána nagy versenyek előtt visszakapja, hogy — hírek szerint oxigénnel dúsítva — csúcsformában tudjon versenyezni.

A birkózás ügye egyébként a világversenyeken elért néhány siker árnyékában is teljes egészében megoldatlan maradt. A szabadkai birkózóknak ma sincs állandó edzőtermük és versenycsarnokuk. Pedig a sportág évtizedekkel ezelőtti eredményeire építve az egyesület vezetői legalább ennyit kiharcolhattak volna. A sorozatos csapatbajnoki címekről is múlt időben kell immár beszélnünk, hiszen legutóbb a középmezőnyben végzett a Spartacus az országos bajnokságban, még a kiesés veszélye is fenyegette.

A testnevelésre és élsportra szánt pénzek elosztásában ugyanis tagadhatatlan a futballközpontúság. Az évente rendelkezésre álló eszközök mintegy felét mindig a labdarúgók kapják, akik pedig távolról sem tudnak olyan eredményeket felmutatni, mint például a már említett birkózók, az asztaliteniszezők, vagy akár a gyeplabdázók is. A focistáknak ennek következtében maximális edzésfeltételeket biztosít Szabadka, a játékosok lakáskérdését is rendszerint soron kívül és nagyon rövid idő alatt oldják meg, havi járandóságaikra sem panaszkodhatnak, mi több, feleségeiket is munkához juttatják. Egyfajta makacs privilegiumot élvez ez a sportág, leginkább azzal a megindoklással, hogy „a város munkásosztálya igényli a minőségi labdarúgást”. Persze, a focisták (és nemcsak a Spartacusról van szó) privilegizált helyzetének a többi

sportág látja kárát. Igaz viszont, hogy a labdarúgás országos viszonylatban is kivételezett, kedvezményezett státust kapott. Valószínűleg ugyanolyan ingatag megindoklás alapján.

Felsorolhatjuk mindazokat a sportágakat, amelyek ott voltak harminc-negyven, vagy akár húsz évvel ezelőtt is az országos és a nemzetközi élvonalban. Azokat a sportolókat is megemlíthetjük, akik állandóan tagjai voltak a nemzeti válogatottnak, akiket a nemzetközi porondon is jegyeztek, akiknek nevét tisztelettel ejtették a világ minden táján. Szólhatunk azokról a fellángolásokról, amelyek például az úszásban néhány évvel ezelőtt ismét Szabadkára irányították az ország figyelmét. Egy-egy fanatikus, magán- és családi életét is feláldozó testnevelő tanár, illetve edző munkájának eredményei ezek csupán, amelyeket nem kísért ebben a városban megfelelő társadalmi támogatás. Amikor ugyanis Földi Sándor, a népszerű Sutyi a sétaerdei nyitott medencében olyan ifjúsági korban levő úszókat nevelt ki, mint a Rézmány fivérek, vagy Ladócki Csaba, akik országos viszonylatban is figyelemre méltó eredményeket tudtak felmutatni, banális probléma állította meg ezeknek a fiatal sportolóknak a fejlődését: a medence vízének gáztartalma és befedése. Ezeket a kérdéseket olyan ügyetlenül oldották meg az illetékes hivatalok, hogy a medence fölött ma sincs tető, s így a sportolók csak az idényben használhatják. Ugyanakkor a futballisták segédpályákat építettek a városi stadionon, mi több, magát a stadiont is megkapták a község vezetőitől...

Egyenlőtlen helyzetben vannak tehát a község területén az egyes sportágak, és csodák csodájára, ennek ellenére (vagy talán éppen ezért) mégis a hátrányos megkülönböztetésben részesített ún. kis sportok érnek el itt-ott még mindig jobb eredményeket. Ennek a jelenségnek a magyarázata mindenképpen fontos lenne, de bizonyára szakemberek csoportjának elmélyült elemző munkáját igényli. Persze, a hátrányos helyzet következményeit nem lehetett, és nem lehet elkerülni. Messze vannak már azok az évek, amikor több sportágban is szabadkai egyéni, vagy csapatbajnokot avattak idehaza, és amikor a különböző nemzeti válogatottakat nem lehetett elképzelni az észak-bácskai sportolók nélkül. Ezért van az, hogy a sportok egykori városáról beszélünk, és nem a sportok városáról, ahogy egykor Szabadkát nevezték, és ahogy maguk a szabadkaiak, a szép múlthoz való görcsös ragaszkodásuk eredményeként néha még ma is nevezik. Szabadka ma már távolról sem a sportok városa, sportolójának eredményei alapján pedig a legkevésbé az.

Ezzel a ténnyel szembe kell néznünk a sporttal hivatalból, vagy sportszeretettel törődő egyéneknek és intézményeknek is. Mert ha az egyes sportágakban rendezett hazai bajnokságokat megvizsgálják, rá kell jönniük, hogy nagyot hanyatlott a sport ezen a tájon. Az első osztályban csupán a birkózók és az asztaliteniszezők maradtak, de ők sem játszanak már vezető szerepet. Az öklözők, akik egykor (másfél évtizeddel ezelőtt is) országos bajnokok voltak, egy tartományi rangú versenyfokozatban tengődnek. A kézilabdázó pályáján már régóta nem látni az országos élvonalba tartozó csapatokat: Tóth Erikaéknak és Rózsa Magdáéknak nincsenek utódaik. A röplabdázók egykori sikereinek fénye is elhalványult, a jelenlegi nemzedék azonban szebb jövőt ígér. A labdarúgók — az eredményeikhez mérten túlzott anyagi támo-

gátás ellenére — a másodosztályban vergődnek, a vízilabdázók pedig (miután sportáguk idényjellegűvé vált) ugyancsak a második kategóriába tartoznak. Az úszósport gyakorlatilag megszűnt, a palicsi evezősök pedig csupán néhány apró eredménnyel jelzik, hogy az egyesület még mindig létezik, hogy néhány fiatal még mindig edz ebben a nagymúltú klubban.

A századforduló táján pezsgő, majd a felszabadulást követően ismét felpezsdült sportélet hanyatlása tehát egyértelmű és nyilvánvaló. Szabadka sportja — tárgyilagosan meg kell állapítani — néhány kitartó, megszállottnak is nevezhető testnevelő tanár, edző, sportvezető munkájának, néhány egyesületet patronáló munkaszervezet dolgozói megértésének függvénye lett. Ez utóbbiak közül mindenképpen említést kell tennünk az Elektromontról (női kosárlabda) és a Subotičankáról (gyeplabda). Ugyancsak a sportágot fanatikusan szerető néhány sportvezető igyekevénye az, hogy a jégkorongsportot (fedett jégpálya hiányában) még nem szüntették meg városunkban. Az előrehaladás, a sportág fejlődése azonban elképzelhetetlen korszerű, fedett jégcsarnok nélkül. Erre viszont jelenleg sincs pénz, és előreláthatólag a közeljövőben sem lesz. Így aztán marad a puszta vegetálás (nemcsak a jégkorong esetében), és tulajdonképpen annak is örülnünk kell, ha egy-egy szakosztály a leküzdhetetlen, vagy annak látszó nehézségek felmérését követően működőképés marad.

Mert ki ne emlékezne például Kosányi Rózsára, az Ivandekié házaspárra, vagy akár Zoran Ivanovićra is? Sajnos, nekik sincs utódok a városban, pedig a szertorna még a jobb feltételekkel rendelkező sportágak közé tartozik.

Az edzőkkel, szakemberekkel, sportvezetőkkel beszélgetve refrénként tér vissza a kijelentés: a fiatalok nem érdeklődnek a sport iránt. Vajon mivel magyarázható a sportolási igény csökkenése a fiatalok esetében? Két magyarázat mindenképpen akad: Első helyen talán az iskolákban a fiatalokkal szemben támasztott igényeket kell említenünk. Könnyen bizonyítható ugyanis, hogy az utóbbi években a diákok egyre több időt töltenek az iskolákban, és egyre több időre van szükségük otthon is arra, hogy felkészüljenek a következő napi előadásokra. Valószínűleg elbátortalanítja őket az is, hogy választaniuk kell: vagy a tanulás, vagy a sport. Jellemző itt Zoran Kalinić példája, aki egyetemi tanulmányait részesíti előnyben a sportolói pályafutással szemben. Ahhoz ugyanis, hogy még jobb eredményeket érjen el asztaliteniszezőként, el kellene hanyagolnia a tanulást. Tehetsége így nem jut olyan mértékben kifejezésre, ahogy azt a szakemberek elvárták.

Ha tehát most összefoglaljuk a címet is magyarázó megállapítást, akkor röviden így fogalmazhatunk: Szabadka azért lett a sportok városából a sportok egykori városa, mert az utóbbi években minden sportágban gyöngébb eredményeket mutatnak fel a szakosztályok. Ennek okait főntebb már felsoroltuk: a sportra és testnevelésre szánt eszkö-

zök egyoldalú és igazságtalan felosztásán kívül az alapokat jelentő iskolai testnevelés lemaradása, a tudományos vívmányok alkalmazásának hiánya is ludas abban, hogy az élsport az észak-bácskai városban immár egy évtizede hanyatlóban van.